

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2004. június 10.*

A C-87/02. sz. ügyben,

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselik: M. van Beek és R. Amorosi, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: Massella Ducci Teri avvocato dello Stato, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

annak megállapítása iránt benyújtott keresete tárgyában, hogy az Olasz Köztársaság, mivel az Abruzzo régió nem ellenőrizte, hogy Teramóban (Olaszország) a városon kívüli elkerülő út építésének projektjéhez (a „Lotto zero — Variante, tra Teramo

* Az eljárás nyelve: olasz.

[Olaszország] e Giulianova, alla strada statale SS 80” néven ismert projekt), amely az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i 85/337/EGK tanácsi irányelv (HL L 175., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 248. o.) II. mellékletében felsoroltak közé tartozik, ezen irányelv 5–10. cikkeinek megfelelően környezeti hatásvizsgálat szükséges, nem teljesítette az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, A. Rosas (előadó), A. La Pergola, R. Silva de Lapuerta és K. Lenaerts bírák,

főtanácsnok: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az előadó bíró jelentésére,

a főtanácsnok indítványának a 2004. január 8-i tárgyaláson történt meghallgatását követően

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 A Bíróság Hivatalához 2002. március 13-án benyújtott keresetlevelével az Európai Községek Bizottsága az EK 226. cikk alapján keresetet nyújtott be annak megállapítása iránt, hogy az Olasz Köztársaság, mivel az Abruzzo régió nem ellenőrizte, hogy Teramóban (Olaszország) a városon kívüli elkerülő út építésének projektjéhez (a „Lotto zero — Variante, tra Teramo e Giulianova, alla strada statale SS 80” néven ismert projekt, a továbbiakban: „Lotto zero” projekt), amely az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i 85/337/EGK tanácsi irányelv (HL L 175., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 248. o.) II. mellékletében felsoroltak közé tartozik, ezen irányelv 5–10. cikkének megfelelően környezeti hatásvizsgálat szükséges, nem teljesítette az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A jogi háttér

A közösségi szabályozás

- 2 A 85/337 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése alapján azoknak a köz- és magánprojekteknek a környezeti hatásvizsgálatára vonatkozik, amelyek várhatóan jelentős hatást gyakorolnak a környezetre.

- 3 Ugyanezen cikk (2) bekezdésének megfelelően projekt:

- „[az] épületek vagy egyéb létesítmények kivitelezése,
- egyéb beavatkozások a természetes környezetbe és tájba, beleértve az ásványkincsek kiaknázását is”.

- 4 A 85/337 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tagállamok meghoznak minden olyan intézkedést, amely ahhoz szükséges, hogy az engedély megadása előtt többek között a jellegüknél, méretüknél vagy elhelyezkedésüknél fogva a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló projektek esetében hatásvizsgálatot végezzenek.

Ezeket a projekteket a 4. cikk határozza meg.”

- 5 A 85/337 irányelv 4. cikke így rendelkezik:

„(1) A 2. cikk (3) bekezdése alapján az I. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projekteket vizsgálatnak vetik alá az 5–10. cikkel összhangban.

(2) A II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projekteket vizsgálatnak vetik alá az 5–10. cikkel összhangban, amennyiben a tagállamok úgy ítélik meg, hogy azok jellemzői ezt megkövetelik.

A tagállamok ebből a célból többek között megállapítják azoknak a projekteknek a jellegét, amelyek vizsgálatra kötelezettek, vagy meghatározhatják, hogy a II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projektek milyen kritériumok és/vagy küszöbértékek alapján minősülnek vizsgálatra kötelezettnek az 5–10. cikkel összhangban.”

- 6 A 85/337 irányelvnek a 4. cikk (2) bekezdésének hatálya alá tartozó projektekről szóló II. mellékletének 10. pontja a d) alpontban „Infrastrukturális projektek” címmel jelöli a következőket:

„Utak, kikötők, beleértve a halászkikötőket is, és repülőterek építése (kivéve, ha az I. mellékletben már szerepel)”.

- 7 Lényegében a 85/337 irányelv 5. cikke pontosítja azokat a minimális információkat, amelyeket a projektgazdának kell szolgáltatnia. A 6. cikk kötelezi a tagállamokat, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket az érintett hatóságok és a lakosság tájékoztatása, valamint annak érdekében, hogy azok a projekt megkezdése előtt kifejtessék véleményüket. A 8. cikk kötelezi az eljárni jogosult hatóságokat, hogy vegyék figyelembe az 5. és 6. cikk alapján kapott információkat. A 9. cikk értelmében kötelezi az eljárni jogosult hatóságokat, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a meghozott döntésről és az ahhoz kapcsolódó esetleges feltételekről.
- 8 A 85/337 irányelv 12. cikke előírja, hogy a tagállamok hozzák meg azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az értesítéstől számított három éven belül megfeleljenek az irányelvnek. A tagállamokat 1985. július 3-án értesítették.

- 9 Az irányelvet az 1997. március 3-i 97/11/EK tanácsi irányelv (HL L 73., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 151. o.) módosította, amelynek 3. cikkének (1) bekezdése értelmében az átültetést legkésőbb 1999. március 14-ig végre kell hajtani. A 97/11 irányelv tehát a jelen ügy tényállásának időpontjában nem volt alkalmazandó.
- 10 A 85/337 irányelv 4. cikkének (2) és azt követő bekezdése, ahogy azt a 97/11 irányelv módosította, így rendelkeznek:

„A 2. cikk (3) bekezdésére is figyelemmel a II. mellékletben felsorolt projektekre, a tagállamok határozzák meg:

a) esetenkénti vizsgálattal,

vagy

b) a tagállamok által megállapított küszöbértékek vagy szempontrendszer alapján,

hogy a projektet alá kell-e vetni az 5–10. cikknek megfelelő vizsgálatnak.

A tagállamok dönthetnek úgy is, hogy az a) vagy a b) pontnak megfelelő mindkét eljárást alkalmazzák.

(3) Amikor a (2) bekezdés alkalmazásában esetenkénti vizsgálatot végeznek, vagy küszöbértékeket, illetve szempontrendszerrel állapítanak meg, figyelembe veszik a III. mellékletben előírt lényeges kiválasztási szempontokat.

(4) A tagállamok biztosítják, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság a (2) bekezdés alapján hozott döntését a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi.”

A nemzeti szabályozás

- 11 A köztársasági elnök 1996. április 12-i, „Atto di indirizzo e coordinamento per l'attuazione dell'art. 40, comma 1, della L. 22 febbraio 1994, n. 146, concernente disposizioni in materia di valutazione di impatto ambientale” című rendelete (A környezeti hatásvizsgálatok területén alkalmazandó rendelkezésekről szóló, 1994. február 22-i 146. sz. törvény 40. cikke (1) bekezdése alkalmazásának koordinációs és iránymutatási okmánya [1996. szeptember 7-i GURI 210. sz., 28. o., a továbbiakban: 1996. április 12-i rendelet]) 1. cikkében előírja:

„1. A Trento és Bolzano autonóm régiók és megyék ügyelnek arra, hogy a jelen okmányban előírt iránymutatásoknak megfelelően az A. és B. mellékletekben megjelölt projektek esetén a 85/337/EGK irányelv rendelkezéseinek tiszteletben tartásával alkalmazzák a környezeti hatásvizsgálati eljárást.

[...]

4. A környezeti hatásvizsgálati eljárás alá tartoznak a B. mellékletben említett projektek, amelyek — hacsak részben is, de — az 1991. december 6-i 394. sz. törvény által meghatározott védett természeti területen belül találhatók.

[...]

6. A nem védett természeti területen található, B. mellékletben felsorolt projektek esetén a hatáskörrel rendelkező hatóság a 10. cikkben előírt módnak megfelelően és a D. mellékletben megjelölt tényezők alapján megvizsgálja, hogy a projekt sajátosságai szükségessé teszik-e környezeti hatásvizsgálati eljárás indítását.”

12 Az 1996. április 12-i rendelet 10. cikkének (1) és (2) bekezdései így rendelkeznek:

„1. Az 1. cikk (6) bekezdése szerinti projektek esetén a projektgazda vagy a projektet kezdeményező hatóság ugyanezen bekezdésben előírt ellenőrzést kezdeményez. Azon információk, amelyeket a projektgazdának vagy a projektet kezdeményező hatóságnak kell szolgáltatniuk, a projekt leírására és a projekt környezetre gyakorolt esetleges főbb hatásainak megismeréséhez és felbecsüléséhez szükséges adatokra vonatkoznak.

2. A hatáskörrel rendelkező hatóság a D. mellékletben említett tényezők alapján hatvan napon belül nyilatkozik, meghatározza az esetleges rendelkezéseket, amelyek lehetővé teszik a hatások enyhítését, illetve a munkálatok és/vagy létesítmények ellenőrzését. A fenti határidő leteltével, a hatáskörrel rendelkező hatóság hallgatása esetén a projektet az eljárás alól mentesítettnek kell tekinteni. A Trento és Bolzano autonóm régiók és megyék meghozzák azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy nyilvánosságra hozzák az ellenőrizni kívánt projektek listáját és a vonatkozó eredményeket.”

- 13 Az e rendelet 1. cikkének (4) bekezdése szerinti projekttypusokról sz6ló, 1996. 6prilis 12-i rendelet B. mell6klete 7. pontj6nak g) 6s h) alpontj6ban a k6vetkezőket nevezi meg:

„g) v6roson k6v6li m6sodrendű utak,

h) a v6rosi t6rs6gekben mentesit6 utak 6p6t6se vagy a v6rosi t6rs6gben az 1500 m6tern6l hosszabb n6gy- vagy t6bbs6vos m6r megl6v6 utak meger6s6t6se”.

- 14 Az 1996. 6prilis 12-i rendelet D. mell6klete meghat6rozza azokat az inform6ci6kat, amelyeket a hat6sk6rrel rendelkez6 hat6s6gnak figyelembe kell vennie a projekt saj6toss6gainak 6s elhelyez6s6nek vizsg6latakor ugyanezen rendelet 1. cikk6nek hatodik bekezd6s6ben el66rt ellen6rz6s keret6ben.
- 15 Az 1996. 6prilis 12-i rendeletet az Abruzzo r6gi6 az 1997. szeptember 23-i, 112. sz., „Norme urgenti per il recepimento del decreto del Presidente della Repubblica 12 aprile 1996” (Az 1996. 6prilis 12-i k6zt6rsas6gi eln6ki rendelet 6t6ltet6s6re vonatkoz6 s6rg6s rendelkez6sek) c6mű region6lis t6rv6nnel 6ltette 6t.

A pert megelőző eljárás

- 16 A Bizotts6g 6ltal beny6jtot keresetlev6lből k6vetkezik, hogy 1998. m6jus 11-6n a Bizotts6g felh6vta az olasz hat6s6gokat, hogy a „Lotto zero” projektr6l r6sz6re inform6ci6kat szolg6ltassanak. A Bizotts6g akkor rendelkez6s6re 6ll6 inform6ci6i

szerint e tervet környezeti hatásvizsgálati eljárásnak való alávétés nélkül, valamint a környezeti hatásvizsgálat szükségességének meghatározására vonatkozó előzetes ellenőrzés nélkül engedélyezték volna.

- 17 Az Európai Parlament egyik képviselője által feltett kérdés keretében a Bizottságot úgy tájékoztatták, hogy a projekt tárgya egy — négy viaduktot és négy alagutat is magában foglaló — 10,50 méter széles, gyorsforgalmi mentesítő út felépítése volt. Az út az Abbruzzóban (Olaszország) lévő Teramo község történelmi központjától néhány méterre található lakóövezet közelében haladt volna át, érintette volna a Tordino folyó völgyét, amely a „Fiume Tordino medio corso” elnevezésű, a Közösség által finanszírozott és a környezet állapotának javítására irányuló projekt tárgya. Ezt az övezetet az Olasz Köztársaság a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelv (HL L 206., 7. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 102. o.) értelmében a „Natura 2000” elnevezésű európai ökológiai hálózat felállítására vonatkozó eljárásban közösségi jelentőségű területnek javasolta.
- 18 Az Olasz Köztársaság 1998. július 23-i levelével megerősítette a Bizottság felé, hogy a projekt egy kétsávos, 10,50 m széles és nem meghatározott hosszúságú út építéséről szólt, amelynek a Teramo községet átszelő szakasza érintené a Tordino jobb oldali vízgyűjtő medencéjét, és 5440 méter hosszú lenne, amelyből 2260 méter viadukt és 930 méter alagút.
- 19 A Bizottság, az olasz környezetvédelmi minisztérium és az állandó képviselő levélváltásából kitűnik, hogy 1999. március 12-én az Abruzzo régió engedélyezte az építési terv kivitelezését, és az e terv végrehajtására kinevezett különbiztos úgy döntött, hogy e művetet sem környezeti hatásvizsgálatnak, sem előzetes ellenőrzésnek nem veti alá.

- 20 Az említett minisztérium 1999. május 21-i levelével figyelmeztetett az 1996. április 12-i rendelet által felállított követelményekre, és felhívta a terv kivitelezéséért felelős különbiztost, valamint az Abruzzo régiót, hogy indokolják a határozatot, miszerint a projektet sem környezeti hatásvizsgálatnak, sem előzetes ellenőrzésnek nem vetették alá. A különbiztos felhívta az Abruzzo régiót, hogy az 1996. április 12-i rendeletnek megfelelően kezdeményezzen regionális eljárást a környezeti összeegyeztethetőség ellenőrzésére.
- 21 A projektet olyan eljárás alá vonták, amelynek célja annak ellenőrzése, hogy szükséges-e környezeti hatásvizsgálat. Az Abruzzo régió, többek között mivel úgy ítélte meg, hogy az érintett övezet nem tartozik a 394/91. sz. törvény és a 38/96. sz. regionális törvény értelmében a védett övezetekhez, az 1999. november 15-i prot. 3624. sz., 25/99 regionális rendelettel jóváhagyta a környezeti összeegyeztethetőség ellenőrzését, és mentesítette a projektet a környezeti hatásvizsgálati eljárás alól.
- 22 2000. május 30-i levelével, amelyet az állandó képviselő 2000. június 16-án továbbított a Bizottságnak, az olasz környezetvédelmi minisztérium pontosította, hogy a 25/99 regionális rendeletet a Comitato di Coordinamento Regionale sulla Valutazione di Impatto Ambientale (a környezeti hatásvizsgálatok regionális koordinációs bizottsága, a továbbiakban: koordinációs bizottság) 1999. október 22-i 3/76. sz., kedvező véleménye alapján fogadták el, amely egy olyan építőmérnöki véleményre utalt, amelyet a 25/99 regionális rendeletben meg sem említene. A rendelet semmilyen magyarázatot nem adott erre a mulasztásra, és semmilyen érveléssel nem támasztotta alá a regionális igazgatás által meghozott határozatot.
- 23 2000. október 24-én a Bizottság felszólító levelet küldött az Olasz Köztársaságnak, amelyben kifejtette, hogy a rendelkezésére álló információk szerint az Abruzzo régió a 85/337 irányelv II. melléklete alá tartozó, szóban forgó projektet nem vetette alá olyan ellenőrzésnek, amelynek célja annak megállapítása, hogy jellemzői szükségessé teszik-e az ezen irányelv 5–10. cikkének megfelelő vizsgálatot.

- 24 Az olasz hatóságok e felszólító levélre adott különböző válaszait a Bizottság nem találta kielégítőnek, így 2001. július 18-án indokolással ellátott véleményt küldött az Olasz Köztársaságnak, amelyben két hónapos határidőt adott arra, hogy az meg hozza a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy eleget tegyen a véleményben foglaltaknak.

A Bíróság előtti eljárás

- 25 A Bíróság különböző kérdéseket tett fel az Olasz Köztársaságnak és a Bizottságnak, és felhívta őket több irat benyújtására. Többek között felhívta az Olasz Köztársaságot, hogy nyújtsa be a pert megelőző eljárás keretében ismertetett építőmérnöki véleményt. A válaszok és az iratok vizsgálata után — az eljárási szabályzat 44a. cikke alkalmazásával — úgy döntött, hogy tárgyalás tartása nélkül határoz.

Az ügy érdeméről

A felek érvei

- 26 A Bizottság emlékeztet arra, hogy a 85/337 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének első albekezdése alapján a II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projekteket ugyanezen irányelv 5–10. cikkének megfelelően vizsgálatnak kell alávetni, amennyiben a tagállamok úgy ítélik meg, hogy azok jellemzői ezt megkövetelik. A 85/337 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének második albekezdése többek között felhatalmazza a tagállamokat, hogy meghatározzák, hogy ugyanezen irányelv 5–10. cikkével összhangban a II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projektek milyen kritériumok vagy küszöbértékek alapján minősülnek vizsgálatra kötelezettnek.

- 27 A Bíróság pontosítja, hogy a C-435/97. sz., WWF és társai ügyben 1999. szeptember 16-án hozott ítéletből (EBHT 1999., I-5613. o.) következik, hogy jogszabály hiányában — amely előzetesen és teljes körűen meghatározná azokat a projekteket, amelyeket környezeti hatásvizsgálati eljárás alá kell vetni —, a tagállamoknak csak a projekt olyan egyedi vizsgálatát követően van hatáskörük mentesíteni az eljárás alól egy adott projektet, amely teljes körű ellenőrzés alapján világosan megjelöli azokat az okokat, amiért az nem lehet hatással a környezetre.
- 28 Az Olasz Köztársaság az 1996. április 12-i rendelettel elmulasztotta — a 85/337 irányelv 4. cikke (2) bekezdése második albekezdésének megfelelően — előzetesen és teljes körűen meghatározni, hogy mely projekteket kell környezeti hatásvizsgálatnak alávetni. Az Olasz Köztársaság azon projektek meghatározására szorítkozott, amelyek olyan ellenőrzés tárgyát képezhetik, amelynek célja meghatározni a környezeti hatásvizsgálat végrehajtásának szükségességét. Ez a helyzet az 1996. április 12-i rendelet B. mellékletében, különösen annak 7. pontja g) alpontjában (városon kívüli másodrendű utak) vagy h) alpontjában (a városi térségben mentesítő utak építése vagy a városi térségben az 1500 méternél hosszabb négy- vagy többsávos már meglevő utak megerősítése) említett projektek esetén, amelyek megfelelnek a 85/337 irányelv II. mellékletében — különösen annak 10. pontja d) és e) alpontjában — felsorolt projekteknek (utak, kikötők, beleértve a halászkikötőket is, és repülőterek építése).
- 29 Mivel a „Lotto zero” projekt megfelel ezen rendelkezésekben előírt projekteknek, ellenőrzés alá kellett volna vonni, illetve világosan és pontosan meg kellett volna indokolni azt a döntést, hogy a 85/337 irányelv 5–10. cikkének megfelelő vizsgálatot nem végzik el. Az a határozat, mely szerint a projektet nem kell megvizsgálni, nem említ semmilyen előzetesen meghatározott feltételt, és azt sem magyarázza meg, hogy az 1996. április 12-i rendelet 1. cikkének hatodik bekezdésében előírt ellenőrzést elvégezték-e, és ha igen, hogyan. A 25/99 regionális rendelet indokolásának módja valószínűsíti, hogy az Abruzzo régió nem ellenőrizte, hogy szükséges-e a projektet a 85/337 irányelv 5–10. cikkeinek megfelelő vizsgálat alá vonni. Válaszában a Bizottság pontosítja, hogy a 25/99 rendeletben említett koordinációs bizottság véleményét vele soha nem közölték.

- 30 A Bizottság kiemeli, hogy jöllehet, a 85/337 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerinti ellenőrzés tartalmát és mechanizmusát csak a 85/337 irányelvet módosító, jelen esetben azonban nem alkalmazható 97/11 irányelv dolgozta ki, nem lehet elfogadni, hogy ezeket teljesen figyelmen kívül hagyják, és a határozatot ne indokolják.
- 31 Másfelől megalapozatlan és ellentétes a Bíróság ítélkezési gyakorlatával az az érv, amely szerint a környezetvédő egyesületek által benyújtott kereset nemzeti bíróságok általi elutasítása megakadályozná a Bizottságot abban, hogy ellenőrizze, hogy egy tagállam teljesítette-e az irányelvből eredő kötelezettségeit. A fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítéletből ténylegesen következik, hogy a nemzeti bíróság feladata annak ellenőrzése, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok helyesen mérték-e fel a projekt környezetre gyakorolt hatásainak jelentőségét. Mindazonáltal, ez nem zárja ki, hogy a Bíróság véleményt nyilváníthasson a tagállamoknak a 85/337 irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeiről, és hogy ennek megfelelően az EK 226. cikk által ráruházott hatáskörök alapján a Bizottság feladata közbelépni egy közösségi jogi rendelkezés megsértésének leleplezése érdekében.
- 32 Végül a Bizottság hangsúlyozza, hogy egy tagállamnak nemcsak a központi kormányzat mulasztásaiért kell felelnie, hanem a helyi és decentralizált hatóságok mulasztásaiért is.
- 33 Az Olasz Köztársaság emlékeztet az 1999. november 15-i 25/99 regionális rendelet Abruzzo régió általi elfogadásának körülményeire.
- 34 Ami e határozat indokolását illeti, Olaszország fenntartja, hogy a 85/337 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése minden esetben lehetővé teszi annak ellenőrzését, hogy a projektet meg kell-e vizsgálni. Az említett irányelv a projekt vizsgálatát megelőző, kifejezett intézkedés elfogadását írja elő. Következésképpen igazolható, hogy —

amennyiben a vizsgálat nem szükséges — a hatáskörrel rendelkező hatóságok számára lehetővé teszik a hallgatást, és nem követelik meg tőlük, hogy formális intézkedéseket fogadjanak el, amennyiben a projektet környezeti hatásvizsgálatnak kell alávetni.

35 Ez lenne az 1996. április 12-i rendelet 10. cikkének (2) bekezdése által előírt eljárás, amely szerint — ha úgy ítéli meg, hogy a vizsgálat elvégzése nem szükséges — a hatáskörrel rendelkező hatóság hallgathat, ami megfelel az ellenőrzési eljárás lezárását elrendelő határozatnak.

36 Az Olasz Köztársaság mindenesetre vitatja a feltételezett kötelezettségszegést, mivel a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság kifejezett intézkedést (25/99 rendelet) fogadott el, a koordinációs bizottság véleménye alapján.

37 Az Olasz Köztársaság emlékeztet arra, hogy a fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítéletből kitűnik, hogy a nemzeti bíróságnak kell ellenőrizni, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok helyesen mérték-e fel a projekt környezetre gyakorolt hatásainak jelentőségét. Jelen esetben a „Lotto zero” projektet az Associazione Italiana Nostra-Onlus és az Associazione Italiana per il World Wildlife Fund által benyújtott keresetet követően a Tribunale amministrativo regionale del Lazio ellenőrizte. Ez a bíróság 2000. június 21-i végzésével elutasította az e projektre vonatkozó megtámadott határozatok végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet.

A Bíróság álláspontja

38 Bevezetésképpen emlékeztetni kell arra, hogy az a körülmény, hogy egy tagállam az irányelvek végrehajtásának feladatát régióira bízta, nincs hatással az EK 226. cikk alkalmazására. Az állandó ítélkezési gyakorlatból következik ugyanis, hogy tagállam

nem hivatkozhat a saját jogrendjében fennálló jogi helyzetekre azért, hogy a közösségi irányelvekből eredő kötelezettségek és határidők be nem tartását igazolja. Még ha minden egyes tagállam szándéka szerint, szabadon oszthatja is meg a belső jogalkotói hatásköröket, az EK 226. cikk alapján a közösségi jogból eredő kötelezettségek betartásáért továbbra is maga a tagállam tartozik kizárólagos felelősséggel a Közösség felé (a C-33/90. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1991. december 13-án hozott ítélet [EBHT 1991., I-5987. o.] 24. pontja és ugyanebben az értelemben a C-180/97. sz., Regione Toscana kontra Bizottság ügyben 1997. október 1-jén hozott végzés [EBHT 1997., I-5245. o.] 7. pontja). Következésképpen: a jelen esetben nincs jelentősége annak, hogy a kötelezettségszegés az Abruzzo régió határozatából következik.

- 39 A nemzeti bíróság előtt a kötelezettségszegés megállapítása iránti keresettel érintett tagállami hatóság határozata ellen benyújtott kereset, valamint a nemzeti bíróság határozata — mely szerint az említett határozat végrehajtását nem kell felfüggeszteni — nincs hatással a Bizottság által indított tagállami kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset elfogadhatóságára. A nemzeti bíróságok előtt rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségek ugyanis nem érintik az EK 226. cikk alapján indított eljárást, mivel a két eljárásnak különböző céljai és hatásai vannak (lásd a Bíróság 31/69. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1970. február 17-én hozott ítéletének [EHBT 1970., 25. o.] 9. pontját és a 85/85. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1986. március 18-án hozott ítéletének [EHBT 1986., 1149. o.] 24. pontját).

- 40 Ami a jelen eljárást illeti, emlékeztetni kell arra, hogy a 85/337 irányelv 4. cikke (2) bekezdése első albekezdésének megfelelően a II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projekteket vizsgálatnak vetik alá, amennyiben a tagállamok úgy ítélik meg, hogy azok jellemzői ezt megkövetelik. Ugyanezen irányelv 4. cikke (2) bekezdésének második albekezdése így rendelkezik: „A tagállamok ebből a célból többek között megállapítják azoknak a projekteknak a jellegét, amelyek vizsgálatra kötelezettek, vagy meghatározhatják, hogy a II. mellékletben felsorolt osztályokba tartozó projektek milyen kritériumok és/vagy küszöbértékek alapján minősülnek vizsgálatra kötelezettnek az 5–10. cikkel összhangban”.

- 41 A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 85/337 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének második albekezdése tájékoztatásul megemlíti azokat a módszereket, amelyeket a tagállamok alkalmazhatnak annak érdekében, hogy megállapítsák, melyek azok a II. melléklet szerinti projektek, amelyeknél a 85/337 irányelv szerinti vizsgálat szükséges (a fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítélet 42. pontja).
- 42 Következésképpen: a 85/337 irányelv e tekintetben mérlegelési jogot biztosít a tagállamoknak, tehát nem akadályozza őket abban, hogy más módszereket alkalmazzanak annak megállapítására, hogy az irányelvnek megfelelően mely projekteknel szükséges a környezeti hatásvizsgálat. Az irányelv tehát egyáltalán nem zárja ki azokat a módszereket, amelyek — valamennyi érintett projekt egyéni vizsgálata vagy tagállami jogszabály alapján — arra szolgálnak, hogy kijelöljék azt az irányelv II. melléklete szerinti projektet, amely nem tartozik környezeti hatásvizsgálati eljárás alá (a fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítélet 43. pontja).
- 43 Mindazonáltal az a tény, hogy a tagállam rendelkezik az előző pontban hivatkozott mérlegelési joggal, önmagában nem elegendő ahhoz, hogy egy meghatározott projektet mentesítsen az irányelv szerinti vizsgálati eljárás kötelezettsége alól. Ellenkező esetben a 85/337 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése által a tagállamoknak biztosított mérlegelési jogkört ez utóbbiak arra használhatnák, hogy egy projektet kivégyenek a vizsgálati kötelezettség alól, jóllehet az említett projekt természeténél, nagyságánál vagy helyzeténél fogva jelentős hatást gyakorolhat a környezetre (a fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítélet 44. pontja).
- 44 Következésképpen: bármi legyen is a tagállam által alkalmazott módszer, amellyel meghatározza, hogy egy projektnél szükséges-e a vizsgálat — azaz jogszabály vagy egyéni vizsgálatot követően meghatározott projekt —, e módszer nem veszélyeztetheti az irányelv célját, mely szerint nem vonható ki a hatásvizsgálat alól egyetlen olyan projekt sem, amely az irányelv értelmében jelentős hatást gyakorolhat a környezetre, kivéve, ha a mentesített projektet — teljes körű felmérés alapján — úgy

lehet tekinteni, mint amely nem alkalmas ilyen hatások kiváltására (a fent hivatkozott WWF és társai ügyben hozott ítélet 45. pontja).

- 45 Jelen esetben a kötelezettségszegés egy útépitési tervre vonatkozik, amelyet a 85/337 irányelvet átültető olasz szabályozás, valamint ezen irányelv értelmében a hatásvizsgálat szükségességének megállapítására vonatkozó előzetes ellenőrzésnek kellett volna alávetni. A Bizottság felrója az Olasz Köztársaságnak, hogy az Abruzzo régió elmulasztotta indokolni azon határozatát, mely szerint a környezeti hatásvizsgálatot nem kell elvégezni, ami arra enged következtetni, hogy az előzetes ellenőrzést nem végezték el.
- 46 A benyújtott iratok vizsgálatából kitűnik, hogy a 25/99 rendeletet, amellyel az Abruzzo régió kedvező véleményt ad az előzetes ellenőrzés eljárás kimenetelével kapcsolatban, és mentesíti a projektet a vizsgálat alól, csak rövidített indokolással látták el, és a rendelet pusztán a koordinációs bizottság kedvező véleményére utal. Ez utóbbi — e bizottság 1999. október 22-i ülésének kézzel írt jegyzőkönyvéből származó — vélemény egyik mondata tartalmazza a kedvező véleményt, és megállapítja, hogy a vélemény elfogadásánál a bizottság rendelkezett a 8634. sz., 1999. július 6-i építőmérnöki véleménnyel.
- 47 Ahogy arra a főtanácsnok úr indítványának 33. pontjában is utal, ez a teramói építőmérnöki vélemény, amelyet a Bíróságnak kérelmére nyújtottak be, nem a projekt környezeti hatásairól szól, hanem csak egy olyan, „kizárólag hidraulikai szempontból” kiadott engedély, amely a Tordino folyó áthidalására és egyes munkák kivitelezésére vonatkozik. Az Olasz Köztársaság ellenkérelméhez csatolt — a Bíróság kérésére benyújtott — irat, amelynek fedőlapja megadja a szükséges pontosításokat az irat természetéről, nem olyan iratnak tűnik, mint amelyet a törvény az előzetes ellenőrzési eljárásban előír. A Bíróság egyébként nem rendelkezik azokkal az információkkal, amelyekből azt a következtetést lehetne levonni, hogy ezt a véleményt a hatáskörrel rendelkező hatóság használta fel határozata megalapozása végett.

- 48 E tényekből következik, hogy a „Lotto zero” projekt környezeti tanulmányának való alávételének szükségességére vonatkozó előzetes ellenőrzést nem végezték el, és a Bizottság kereseti kérelmében megállapított kötelezettségszegés megalapozott.
- 49 Mindazonáltal meg kell jegyezni, hogy ha a Bíróság kérésére ezt az építőmérnöki véleményt nem nyújtották volna be, lehetetlen lett volna ellenőrizni, hogy az előzetes ellenőrzést elvégezték-e, vagy sem. E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a határozatnak, amelyben a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság megállapítja, hogy a projekt jellegzetességei nem teszik szükségessé a környezeti hatásvizsgálatot, tartalmaznia kell minden olyan információt — illetőleg ezeket csatolni kell hozzá —, amely lehetővé teszi annak ellenőrzését, hogy a határozat a 85/337 irányelv követelményeinek megfelelően elvégzett, megfelelő előzetes vizsgálaton alapul.
- 50 Végezetül meg kell állapítani, hogy az Olasz Köztársaság, mivel az Abruzzo régió nem ellenőrizte, hogy a Teramóban (Olaszország) a városon kívüli elkerülő út építésének projektjéhez (a „Lotto zero — Variante, tra Teramo e Giulianova, alla strada statale SS 80” néven ismert projekt), amely a 85/337/EGK tanácsi irányelv II. mellékletében felsoroltak közé tartozik, ezen irányelv 5–10. cikkének megfelelően szükség volt-e környezeti hatásvizsgálatra, nem teljesítette az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

A költségekről

- 51 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az Olasz Köztársaságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A BÍRÓSÁG (első tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) Az Olasz Köztársaság, mivel az Abruzzo régió nem ellenőrizte, hogy Teramóban (Olaszország) a városon kívüli elkerülő út építésének projektjénél (a „Lotto zero — Variante, tra Teramo e Giulianova, alla strada statale SS 80” néven ismert projekt), amely az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 1985. június 27-i 85/337/EGK tanácsi irányelv II. mellékletében felsoroltak közé tartozik, ezen irányelv 5–10. cikkének megfelelően szükség volt-e környezeti hatásvizsgálatra, nem teljesítette az említett irányelv 4. cikkének (2) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.**
- 2) A Bíróság az Olasz Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.**

Jann

Rosas

La Pergola

Silva de Lapuerta

Lenaerts

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. június 10-i nyilvános ülésen.

R. Grass

P. Jann

hivatalvezető

az első tanács elnöke